

Motion till riksdagen 2025/26:2749

av **Mathias Tegnér och Alexandra Völker (båda S)**

Om kortare tid för betalningsanmärkningar efter betald skuld

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reglering av kreditupplysningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kreditgivarens ansvar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I dagens svenska samhälle utgör skuldsättning och framför allt överskuldsättning en brännande fråga. Vid årsskiftet var nästan 450 000 svenskar registrerade med skulder hos Kronofogdemyndigheten, och dessa skulders samlade värde uppgick till 138 miljarder kronor – en summa som ständigt växer. Det är av yttersta vikt att denna trend bryts.

Centralt i debatten om överskuldsättning är funktionen av kreditupplysning och betalningsanmärkningar. En betalningsanmärkning markerar att en person inte fullgjort en betalningsskyldighet vid en viss tidpunkt. Det innebär inte nödvändigtvis att personen har kvar en skuld, utan endast att det har förelegat en oförmåga eller försening i betalningen. Trots detta ligger en betalningsanmärkning kvar även efter att skulden är reglerad, normalt i tre år.

Konsekvenserna av detta är långtgående. En betalningsanmärkning kan påverka möjligheten att få bostad, arbete eller lån. På så sätt fungerar systemet som ett slags långvarigt straff, trots att skulden är reglerad. För många innebär det att vägen tillbaka till ekonomisk och social stabilitet blir onödigt lång och svår.

Internationellt sett finns mer progressiva modeller. År 2022 införde Finland en lag där kreditupplysningsföretag endast får behålla betalningsanmärkningar i en månad efter att skulden betalats. Detta ledde till att över 1,5 miljoner betalningsanmärkningar raderades. Reformen visade tydligt att många människor inte längre hade några faktiska skuldsättningsproblem men ändå bar på en betalningsanmärkning som begränsade deras livsmöjligheter. Även Norge har en snabbare rensning än Sverige.

Finlands reform innehöll också en reglering som samlar individers krediter i en positiv kreditupplysningsdatabas. Detta minskar risken för ohållbar överskuldssättning och underlättar skärpta krav på kreditgivarna. Konsumtionskrediter har identifierats som en central faktor bakom den kraftiga ökningen av skuldsättning i Sverige, och en starkt reglering av kreditgivarnas ansvar vore därför ett viktigt komplement.

Kreditupplysningslagen (1973:1173) reglerar kreditupplysningsverksamhet. Den syftar till att balansera behovet av kreditprövningar mot skyddet för individens integritet. Men lagstiftningen bygger på ett samhälle som såg helt annorlunda ut än dagens, med betydligt mindre konsumtionskrediter och digitala marknader. Den nuvarande ordningen gör att kreditupplysningarnas konsekvenser nästan kan uppfattas som myndighetsutövning, eftersom de påverkar så grundläggande delar av människors liv.

Mot bakgrund av den finska reformen vore det av stor betydelse att utreda hur en liknande lagändring skulle kunna införas i Sverige. En kortare tid för betalningsanmärkningar, särskilt när skulden redan är betald, skulle kunna minska utanförskapet, underlätta återgången till arbets- och bostadsmarknaden och bidra till en mer rättvis balans mellan kreditgivarnas behov och individens rätt till en ny chans.

Sverige behöver därför se över både reglerna kring betalningsanmärkningar och kreditgivarnas ansvar, i syfte att minska överskuldssättningen och underlätta för människor att ta sig vidare efter en ekonomisk kris.